

Pavao Pavličić

ALEKSANDAR FLAKER

(24. SRPNJA 1924. – 25. LISTOPADA 2010.)

In memoriam

Opraštajući se u ime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i njezina Razreda za književnost od profesora Aleksandra Flakera, želio bih podsjetiti u kojoj je mjeri on bio svjetski čovjek. Njegov se život još od djetinjstva odvijao na širokim prostranstvima srednje i istočne Europe, pa se već tada u njemu morala razviti svijest o zanimljivoj i poticajnoj različitosti zemalja, naroda i kultura. Zarana je ovladao nekolicinom jezika, te mu – kad je kao sedmogodišnjak došao iz Poljske u Zagreb – nije bilo teško da svlada i hrvatski. A tako se to i dalje nastavilo: poprište radne i osobne njegove sudbine svagda je bio cijeli svijet, pa nije neobično što je jedne škole polazio u jednim gradovima, druge u drugima, što je predavao na mnogobrojnim sveučilištima na raznim kontinentima i postao član mnogih akademija, i što je svuda imao prijatelje i za mnoga mjesta bio sentimentalno vezan. A takav život u dobroj je mjeri odredio i područje njegova stručnog bavljenja i način na koji se po tom području kretao. Njemu su, moglo bi se reći, naprosto bila suđena komparativna istraživanja u kojima se proučavaju relacije među pojedinim literaturama (kao u *Književnim poredbama*) ili nadnacionalni fenomeni (kao u *Prozi u trapericama* ili *Poetici osporavanja*). Njemu je bilo suđeno da svoju perspektivu proširi na likovne umjetnosti i na intermedijalnost kao umjetnički fenomen. Ali, to ne znači da je Flakera zanimalo isključivo ono što je načelno i što je opće: znao je on da usporedba i uopćavanje uvijek moraju od nečega polaziti. A za njega, uporište je bilo u hrvatskoj književnosti i hrvatskoj kulturi, pa ima neke simbolike u tome što

se njegova doktorska disertacija bavila temom pravaštva i njegova odnosa prema ruskoj književnosti, a da je jedna od posljednjih njegovih knjiga pod naslovom *Riječ, slika, grad rat* zaokupljena između ostalog i onim što se u nas zbivalo devedesetih godina. Flaker je, naime, možda upravo zbog naravi svojega životnog puta, imao neobično razvijen osjećaj za odnos između književnosti i zbilje: znao je razabrati kada se jedno u drugome odslikava, kada se jedno drugome suprotstavlja i kad je važnije jedno, a kada drugo. Otuda je dolazio i fenomen koji je svagda fascinirao njegove sugovornike: na jednoj strani nevjerovatno znanje o raznim područjima svjetske književnosti, a na drugoj interes za aktualna književna zbivanja. Zbog svoga znanja i stručnog doprinosa, on je pripadao među najuglednije članove naše Akademije, a zbog zanimanja za suvremenost bio je omiljen među mladim ljudima. Strasno je volio i književnost i život, a pri tome nije nikada ni za milimetar odstupio ni od stručnih kriterija ni od moralnih standarda. Ukratko, Aleksandar Flaker bio je svjetski čovjek. I zato u ovom času ne gubimo samo mi, koji smo imali sreću da ga poznajemo i od njega učimo, ne gubi samo Hrvatska akademija i njezin Razred za književnost, niti samo hrvatska kultura, nego je na gubitku cijeli svijet, kojemu je Flaker nesumnjivo pripadao.